

Epilepsia käsitlus fertiilses eas naistel ja rasedatel

Ravijuhendi rakenduskava

Versioon 31.03.2022

Eesmärk	<p>„Epilepsia käsitlus fertiilses eas naistel ja rasedatel“ eesmärk on parandada Eesti tervishoiu spetsialistide ja epilepsia diagnoosiga naiste teadlikkust epilepsia kaasaegse käsitluse kohta fertiilses eas tüdrukutel ja naistel, et vähendada soovimatuid rasedusi epilepsiaga naiste seas ja epilepsiaravimite võimalikku kahjustavat toimet naisele ja lootele. Täpsemalt</p> <ul style="list-style-type: none"> - anda suunised epilepsiaga fertiilses eas, rasedust planeeriva, raseda või sünnitanud naise nõustamiseks; - anda suunised epilepsiaga fertiilses eas, rasedust planeeriva, raseda naise epilepsiaravi määramiseks ja korrigeerimiseks; - vähendada suure teratogeensusega epilepsiaravimite (valproaat) määramist sihtrühmale; - patsientide teadlikkuse tõstmine, et raseduse planeerimisest, epilepsia kulust ja ravist raseduse ajal, epilepsiaravimite teratogeensusest, sobivatest rasestumisvastastest vahenditest, sünnitusest ja imetamisest.
Barjäärid	<ul style="list-style-type: none"> - tervishoiutöötajate info- ja ressursipuudus (sh lühike visiidiage); - epilepsiaga patsiendi infopuudus; - piirangud ravimite (lamotrigiin, levetiratsetaam, okskarbasepiin) väljakirjutamisel; - piirkonniti erinev laborite kättesaadavus (mh pikk vastuse ooteaeg) määramaks ravimite taset veres; - arstide kättesaadavus; - EURAP registrisse patsientide andmete sisestamine.
Peamised edukust tagavad/soodustavad tegurid	<ul style="list-style-type: none"> - ravijuhendi sihtrühmale kättesaadavaks tegemine nii elektroonselt kui paberil; - soovitude tutvustamine koolitustel ja tervishoiuvaldkonna meediaväljaannetes; - tervishoiutöötajatele suunatud koolitused; - ravimite (lamotrigiin, levetiratsetaam, okskarbasepiin) väljakirjutamise tingimised on muudetud; - laborite hea kättesaadavus ravimi kontsentratsiooni määramiseks veres, sh lühike analüüside vastuste ooteaeg; - arstide hea kättesaadavus, mis on tagatud õigeaegse edasisuunamisega; - patsiendimaterjali koostamine ja sihtrühmale kättesaadavaks tegemine; - patsientide praeguse käsitluse kaardistus; - e-konsultatsiooni kasutamine; - ravijuhendi integreerimine esmatasandi otsusetoesse; - soovitude rakendumise hindamine.
Rakendamiseks vajalikud ressursid	<ul style="list-style-type: none"> - ravijuhendi ja selle lisade elektrooniliselt kättesaadavaks tegemine; - ravijuhendi paberkandjal versiooni (600 tk eesti keeles) ja selle lisa (patsiendi käsitluse algoritm) (1500 tk

	<p>eesti keeles ja 300 tk vene keeles) kujundamine, trükkimine ja jaotamine;</p> <ul style="list-style-type: none"> - koolitused tervishoiutöötajatele, mis käsitlevad epilepsiaga patsiendi nõustamist ja ravi; - ravijuhendit tutvustavate artiklite koostamine ja avaldamine; - patsiendimaterjali koostamine, kujundamine, tõlkimine, trükkimine ja jaotamine (esimene tiraaž 4000 tk eesti keeles ja 1000 tk vene keeles); - ravimite (lamotrigiin, levetiratsetaam, okskarbasepiin) väljakirjutamise piirangute muutmine.
--	---

Rakenduskavaga seotud tegevused või kaalutlused		Vastutav asutus/isik	Kaasatud osapooled/isikud	Vahetähtjad, ajakava	Rakendusmeetmed
Levitamine	Ravijuhend koos lisadega ja patsiendimaterjal avaldatakse veebilehel www.ravijuhend.ee	Eesti Haigekassa	–	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Ravijuhend koos lisadega on veebis kättesaadav
	Ravijuhendi paberversioon (täisversioon) kujundatakse, trükitakse ning jaotatakse ravijuhendi koolitustel ja saadetakse sihtrühmale vastavalt tellimustele	Eesti Haigekassa (vastutab kujunduse, trükkimise ja levitamise eest)	Töörühm (kinnitab lõpliku versiooni)	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Ravijuhendi paberil täis- ja lühiversioon on jõudnud sihtrühmani
	Ravijuhendi (koos lisadega) ja patsiendimaterjali info saadetakse tervishoiutöötajate ühendustele (Eesti Arstide Liit, Eesti Õdede Liit, Eesti Ämmaemandate Ühing, Eesti Naistearstide Selts,	Eesti Haigekassa	–	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Info ravijuhendist on saadetud tervishoiutöötajate ühendustele ja erialaseltsidele

	Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliit) ja kõigile erialaseltsidele (sh apteekritele).				
	Ravijuhendi (koos selle lisadega) ja patsiendimaterjali info saadetakse kõikidesse haiglatesse ja perearstiabi asutustesse	Eesti Haigekassa	–	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Info ravijuhendist on saadetud kõikidesse haiglatesse ja perearstiabi asutustesse
	Tehakse ettepanek erinevatele asjakohastele organisatsioonidele ja ühendustele, sh Eesti Neuroloogide ja Neurokirurgide Seltsile, Eesti Lasteneuroloogide Seltsile, Eesti Perearstide Seltsile, Eesti Õdede Liidule, Eesti Ämmaemandate Ühing, Eesti Naistearstide Selts, Eesti Puuetega Inimeste Kojale lisada oma veebilehele ravijuhendi ja patsiendimaterjali veebilink	Eesti Haigekassa	–	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Nimetatud organisatsioonidele ja ühendustele on ettepanek tehtud
	Ravijuhendi lisa (patsiendi käsitusalgoritm) trükitakse, tõlgitakse vene keelde (värviliselt ja kahepoolset), lamineeritakse ning	Töörühm ja sekretariaat: sisu	Eesti Haigekassa: kujundus, tõlkimine, trükk ja levitamine	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Paberkandjal materjal on kõigis perearstipraksistes, neuroloogidel ja günekoloogidel olemas https://courses.fetalmedicine.com/

	saadetakse kõigile perearstidele ja -õdedele, neuroloogidele, lasteneuroloogidele ja günekoloogidele ja ämmaemandatele				
	Patsiendi infomaterjali (voldiku) koostamine	Sisu: Aleksei Rakitin	Eesti Haigekassa: kujundus, tõlge vene keelde, trükk ja levitamine	Vastavalt patsiendi infomaterjali valmimisele	Voldik on koostatud ja trükitud ning sihtrühmale kättesaadav
	Patsiendi infomaterjali trükitakse, tõlgitakse vene keelde ning saadetakse kõigisse perearstipraksistesse, neuroloogidele, lasteneuroloogidele ja günekoloogidele ja ämmaemandatele.	Sisu: Aleksei Rakitin	Eesti Haigekassa: kujundus, tõlge vene keelde, trükk ja levitamine	Vastavalt patsiendimaterjali valmimisele	Voldik on koostatud ja trükitud ning sihtrühmale kättesaadav
Meediakajastus	Ravijuhendi teemalist artiklit pakutakse meditsiinivaldkonna meediaväljaannetele Eesti Arst, Perearst ja Pereõde, Naistearstide Seltsi Teataja, Apteek TÄNA, Apteeker	Eesti Haigekassa: suhtleb väljaannetega	Eesti Arst, Ajakiri Perearst, Naistearstide Seltsi Teataja, Pereõde: Ulvi Vaher Apteek TÄNA, Apteeker: Marika Saar	Artiklid avaldatakse pärast ravijuhendi lõpliku versiooni avaldamist veebilehel	Artiklid on ilmunud
Haridus ja koolitused	Ravijuhendit tutvustav koolitus tervishoiutöötajale (perearstid, -õed, neuroloogid,	Eesti Haigekassa: koolituse korralduslik pool	Töörühma ja sekretariaadi liikmed	2022/2023 aasta jooksul	Koolitused on toimunud

	lasteneuroloogid, günekoloogid, ämmaemandad): teemadeks patsiendi nõustamine, ravi, patsiendimaterjali tutvustamine				
	Ravijuhendit tutvustatakse erialaühenduste konverentsidel: 1) Balti neuroloogia kongress Balcone Tallinnas (28.04.2022) 2) Balti Lasteneuroloogide Assotsiatsiooni Kongressil Kaunases Leedus (12.05.2022)	Töörühm ja sekretariaat		2022. aasta jooksul	Ettekanded on tehtud
Uued teenused ja rakendused	Lamotrigiini ja levetiratsetaami kasutamise näidustuste laiendamiseks (esmaavaliku ravimitena välja kirjutamise) taotluse koostamine. Lamotrigiini ja levetiratsetaami esmane väljakirjutamine soodustusega on piiratud Haigekassa poolt, kuna neid ravimeid tohib esmaavalikuna määrata vaid teatud tingimustel.	Eesti Haigekassa	Töörühma liikmed / erialaselts /	2022	Taotlused on esitatud, muudatus jõustub 01.04.2022

	<p>Lamotrigiini esmase väljakirjutamise tingimuseks on, kui vana põlvkonna ravimid on vastunäidustatud, ebaefektiivsed või põhjustavad olulisi kõrvaltoimeid.</p> <p>Levetiratsetaami esmase väljakirjutamise tingimusteks on ravimrefraktaarne epilepsia, kui eelnev polüteraapia on osutunud ebaefektiivseks või talumatuks ning muud uue põlvkonna ravimid (va retigabiin) ei ole meditsiiniliselt sobivad. (Allikas: Eesti Haigekassa ravimite loetelu, 2020)</p>				
	<p>Okskarbasepiini kasutamise näidustuste laiendamiseks (esmavaliku ravimitena välja kirjutamise) taotluse koostamine.</p> <p>Hetkel on okskarbasepiini võimalik esmase ravimina välja kirjutada, kui vana</p>	Eesti Haigekassa	Töörühma liikmed / erialaselts /	2022	Taotlus on esitatud, muudatus jõustub 01.04.2022

	põlvkonna ravimid on vastunäidustatud, ebaefektiivsed või põhjustavad olulisi kõrvaltoimeid.				
	EURAP registri üleeestilise töö paremaks korraldamiseks suheldakse sotsiaalministeeriumi või Tervise Arengu Instituudiga	Töörühma või sekretariaadi liikmed, sekretariaadi juht Aleksei Rakitin	Eesti Haigekassa	2022	Sotsiaalministeeriumi või Tervise Arengu Instituudiga on suheldud.
	Ravijuhendi esmatasandi otsustustoesse integreerimine	Eesti Haigekassa	Töörühm (sisend algoritmi genereerimiseks ning siduvate diagnoosikoodide loeteluks)	2022. aasta	Ravijuhend on otsustustoesse integreeritud
Soovituste rakendamise hindamine	Uuring tervishoiutöötajate teadmiste kohta epilepsiaga patsiendi nõustamisest ja ravist. Uuring toimub kahes osas: enne ravijuhendi koolitusi (nn baasuuring) ja pärast koolitusi, et hinnata teadmisi enne koolitusi (ravijuhendi rakendumist) ja teadmiste muutust, kui ravijuhendi koolitused on toimund.	Sekretariaadi juht Aleksei Rakitin	Tartu Ülikool: Kadi Kallavus, Kaja-Triin Laisaar, Eesti Haigekassa (küsimustiku keskkond ja tulemuste koondamine, lepingupartnerite kontaktide jagamine)	2022.–2024. aastal	Tervishoiutöötajate uuring on tehtud

	Seireindikaatorite väljatöötamine ja regulaarne tulemuste avaldamine.	Eesti Haigekassa: töötab välja RJ-s toodud soovitudele seireindikaatorid, avaldab tulemused	Töörühm ja sekretariaat: tagasisidestab/ kooskõlastab indikaatorite sisukirjelduse	Tulemuste avaldamine kaks aastat pärast ravijuhendi kinnitamist eeldusel, et rakendustegevused on ära toimunud	Seireindikaatorid on välja töötatud. Eesti Haigekassa avaldab kord aastas tulemused
	Vajadusel auditi läbiviimine, kui soovitusi ei ole võimalik seireindikaatorite põhjal hinnata.	Eesti Haigekassa		Läbiviimine kaks aastat pärast ravijuhendi kinnitamist eeldusel, et rakendustegevused on ära toimunud	Sihtvalik-audit on läbi viidud
	Epilepsiaga rasedate ning fertiilses eas naiste, kes tarvitavad lamotrigiini, levetiratsetaami, okskarbasepiini, fenobarbitaali või fenütoiini, ravimi tarvitamisega seotud laboratoorsete vereanalüüside tegemise kaardistus. Eesmärk on saada ülevaade analüüside sagedusest, millised on piirkondlikud piirangud, erinevused (laborite kättesaadavus, olemasolevad lepingud, vastuste ooteaeg).	Eesti Haigekassa	Töörühm – annab analüüsiks vajaliku sisendi	2022	Kaardistus/analüüs on tehtud

	<p>Epilepsiaga rasedate ning fertiilses eas naiste, kes tarvitavad lamotrigiini, levetiratsetaami, okskarbasepiini, fenobarbitaali või fenütoiini, ravimite väljakirjutamise kaardistus (kui palju naisi on rasestumisel nt valproaadi, lamotrigiini ja/või levetiratsetaami tarvitajad).</p>	<p>Eesti Haigekassa</p>	<p>Töörühm – annab analüüsiks vajaliku sisendi</p>	<p>2022</p>	<p>Kaardistus/analüüs on tehtud</p>
	<p>Neuroloogide piirkondliku kättesaadavuse kaardistus - kuidas patsient erialade vahel liigub - perearst, günekoloog, neuroloog. 1) neuroloogide kättesaadavuse kaardistus - kui hästi on neuroloogid kättesaadavad (nt kui pikalt peab vastuvõtule saamist ootama), mis piirkondades võib olla probleem neuroloogi kättesaadavusega, kui palju kasutatakse e-konsultatsiooni. 2) patsiendi liikumine erialade vahel. Idee tuli</p>	<p>Eesti Haigekassa</p>	<p>Töörühm – annab analüüsiks vajaliku sisendi</p>	<p>2022</p>	<p>Kaardistus/analüüs on tehtud</p>

	<p>sellest, et kuna meie algoritm pakub välja, mis tegevustega võiks erinevate erialade arstid tegeleda, siis võiks olla ülevaade, kuidas päriselt patsient liigub - kui palju perearst suunab epilepsiaga naise neuroloogi juurde (mis põhjustel - kas raseduse planeerimise või planeerimata raseduse puhul), kui palju günekoloog suunab neuroloogi juurde (kas näiteks rasedusaegse epilepsiaravimi kontsentratsiooni tulemuste arutamiseks ja ravimi annuse korrigeerimiseks).</p>				
--	---	--	--	--	--

Ravijuhendi seireindikaatorite ettepanekud:

- 1) Lamotrigiini, levetiratsetaami ja valproaadi retseptide väljakirjutamise sagedus ravimeid tarvitavatel fertiilses eas ja rasedatel naistel?
- 2) Lamotrigiini, levetiratsetaami ja valproaadi veres kontsentratsioonide määramise laboriuuringute sagedus ravimeid tarvitavatel fertiilses eas ja rasedatel naistel?
- 3) Neuroloogile suunamine (ja konsultatsiooni ajavahemik?) epilepsia diagnoosiga tüdruk või naine, kes on rasestunud ilma, et rasedusaegne epilepsiaravimite tarvitamine neuroloogiga eelnevalt läbi arutatud, suunake kohe neuroloogi konsultatsioonile. Eriti oluline on see juhul, kui tüdruk või naine tarvitab suure teratogeensusega epilepsiaravimit (nt valproaat)?
- 4) Epilepsiaravimeid tarvitavate fertiilses eas naiste mittesoovitavate rasestumisvastaste ravimite väljakirjutamise sagedus?
- 5) Samaaegselt mitme epilepsiaravimi kasutamine fertiilses eas tüdrukutel (kuni 18 a)?